

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 16. května 2023

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINOU ÚHYNU DRAVCŮ A SOV V ČESKU ZA POSLEDNÍ STOLETÍ JE ZABITÍ ČLOVĚKEM, ZJISTILA ROZSÁHLÁ ANALÝZA

Čeští a slovenští ornitologové analyzovali data u 24 druhů dravců a sov v letech 1913–2017. Výsledky ukázaly, že mezi hlavní příčiny úhynu dravců v Česku patří přímé pronásledování člověkem, tedy otrávení, zastřelení či jiný způsob úmyslného usmrcení. Mnohé druhy navíc ohrožuje neúmyslná, takzvaná antropogenní úmrtnost, jako jsou střety s vozidly či usmrcení na drátech či sloupech napětí. Právě na řešení ptáčích kriminalit je potřeba se podle vědců zaměřit v budoucnu, abychom zajistili efektivní ochranu dravců a sov, z nichž mnohé druhy patří k ohroženým. Studii zveřejnil prestižní vědecký časopis *Biological Conservation*.

Dravci jsou významnou součástí suchozemských ekosystémů, slouží jako predátoři a indikátory změn a vlivu člověka na životní prostředí. Pomáhají strukturovat biologická společenstva a kontrolovat populace polních a lesních škůdců a zároveň plní důležité funkce v ekosystému, jako je odstraňování mršín, a tím snižování možnosti přenosu patogenů. Globálně mnoha druhům dravců ale hrozí vyhynutí kvůli ztrátě či degradaci přirozeného prostředí z důvodu intenzivní lidské činnosti.

Tým vědců z Ústavu biologie obratlovců AV ČR, České společnosti ornitologické (ČSO), Kroužkovací stanice Národního muzea a Ústavu zoologie Slovenské akademie věd analyzoval data ze šesti databází z let 1913–2017 s nálezy 24 443 úhynu dravců a sov 24 druhů. „*Dravci a sovy jsou vrcholoví predátoři. Mnohé z nich zásadním způsobem ovlivňuje lidská činnost, od rušení, přes ničení životního prostředí až po usmrcení. Antropogenní úmrtnost, tedy ta, která je zapříčiněná člověkem a jeho, byť i neúmyslným vlivem, významně a dlouhodobě působí na počty dravců a sov. Příčiny úhynů se však mohou v průběhu času měnit. Je proto důležité se na problematiku podívat ze širší perspektivy, abychom se mohli zaměřit na ochranu napříč všemi druhy dravců a sov,*“ vysvětluje hlavní autor studie Martin Šálek z Ústavu biologie obratlovců AV ČR a ČSO.

Analýza ukázala, že zatímco přímé pronásledování člověkem dominovalo úmrtnosti dravců prakticky po celé minulé století, v posledních desetiletích nabývají na významu úhyny způsobené člověkem nepřímo. „*Neúmyslná antropogenní úmrtnost, jako jsou střety s vozidly či usmrcení elektrickým proudem na drátech či sloupech napětí, se od roku 1913 do roku 2000 postupně zvyšovala, ale v posledních dvou desetiletích začala opět klesat. To lze přičíst různým ochrannářským opatřením, jako*

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
+420 605 464 704

jsou úpravy sloupů elektrického vedení či zabezpečování a odstraňování různých typů pastí, jako jsou komíny nebo roury, ve kterých mohou uvíznout především sovy," sděluje spoluautor studie Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO.

Důvody úmrtí se u jednotlivých druhů dravců liší

Vědci také zjistili, že některé příčiny úmrtnosti se týkají určitých druhů ptáků více než jiných a lze je tak seřadit do několika skupin. „Pronásledování člověkem (střelba či cílená otrava) je nejčastější příčina smrti u dravců, kteří se dostávají do konfliktu s člověkem, například jestřáb, orel mořský či luňák červený. Usmrcení elektrickým proudem postihuje především druhy žijící v zemědělské krajině, jako jsou poštolka obecná a káně lesní. A u většiny druhů sov je nejčastější příčinou úmrtí srážka s vozidlem, jde například o kalouse ušatého, sýčka obecného, puštíka obecného a další. Nicméně na zmírnění silniční mortality dravců a ptáků obecně se vlastně nikdo moc nezaměřuje,“ doplňuje Martin Šálek.

Po roce 2000 se dokonce střety s vozidly dostaly na pomyslnou první příčku v příčinách neúmyslného usmrcení dravců a sov. „Naše zjištění naznačují, že úsilí o ochranu dravců a sov by se mělo zaměřovat jak na omezení přímého pronásledování, tak i na zmírnění úmrtnosti dravců a sov na silnicích,“ říká Martin Šálek.

Citace studie: Šálek, M., Bažant, M., Klvaňa, P., Vermouzek, Z., & Václav, R. (2023). Historical changes in mortality patterns of diurnal and nocturnal raptors in the Czech Republic, Central Europe: 1913–2017. *Biological Conservation*, 282. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2023.110073>

Více informací:

Martin Šálek

Ústav biologie obratlovců AV ČR

Česká společnost ornitologická

salek@birdlife.cz

775 954 318

Zdeněk Vermouzek

Česká společnost ornitologická

verm@birdlife.cz

773 380 285

Ústav biologie obratlovců AV ČR (ÚBO) je výzkumná organizace zabývající se všestranným vědeckým výzkumem zejména v oborech evoluční ekologie, biodiverzita, aplikovaná ekologie a medicínská zoologie. Svou činností pracoviště přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi, do které patří i zapojení do programu Strategie AV21. Strategie Akademie věd ČR od roku 2014 reaguje na aktuální společenské výzvy promyšlenou formulací výzkumných programů, založených na spolupráci oborů a institucí při jejich řešení. Výzkumné programy Akademie věd ČR jsou otevřeny partnerům z vysokých škol, podnikatelské sféry a institucím státní a regionální správy, stejně jako zahraničním výzkumným skupinám a organizacím. Martin Šálek je řešitelem projektu Biodiverzita kulturní krajiny v rámci programu [Záchrana a obnova krajiny](#), jehož hlavním tématem je zemědělství a podpora biodiverzity, tedy to, jak hospodaření ovlivňuje biodiverzitu a jaký management je žádoucí pro ochranu biodiverzity.

Česká společnost ornitologická (ČSO) se dlouhodobě zabývá potíráním ptačí kriminality. V terénu od roku 2017 pomocí psí jednotky pátrá po otrávených návnadách a dravcích a podklady předává policii. Od té doby zdokumentovala a předala policii přes 100 případů, jejichž oběťmi se stalo více než 500 ptáků, většinou dravců. V Česku byli dosud odsouzeni dva traviči dravců. ČSO se kromě toho dlouhodobě zabývá též problematikou nárazů ptáků do skel, která se týká i dravců a sov, a také přímo v terénu odstraňováním antropogenních technických pastí, ve kterých mohou ptáci uvíznout, včetně například kriticky ohrožených sýčků.

„Těší mě, že za dobu posledních zhruba dvaceti let, kdy se ČSO odhalování ptačí kriminality systematicky věnuje, její vliv na populace dravců skutečně klesl. Lepší důkaz smysluplnosti své činnosti si ochránářská organizace nemůže přát,“ říká Zdeněk Vermouzek.

ČSO je dobrovolné zájmové sdružení profesionálních pracovníků i amatérů zabývajících se výzkumem a ochranou ptáků, zájemců o pozorování ptáků a milovníků přírody. V České republice zastupuje organizaci BirdLife International, největší mezinárodní sdružení na ochranu ptáků. ČSO zkoumá a chrání ptáky, jejich prostředí a přírodu jako celek a svou činností k tomu motivuje i širokou veřejnost. Prosazuje ochranu přírody založenou na vědeckých poznatcích a pomáhá rozvoji ornitologie i ochrany ptáků bez ohledu na politické hranice. ČSO usiluje o svět, ve kterém žijí lidé a ptáci v harmonii, lidé s pokorou obdivují přírodu, snaží se jí porozumět a využívají ji udržitelně pro sebe, pro ptáky i pro ostatní organismy. V současné době má ČSO téměř 7000 členů.

Více o ptácích a antropogenních příčinách úmrtí

- [ptačí kriminalita](#)
- [konflikt pták-člověk](#)
- [ptáci a energetika](#)
- [technické pasti](#)
- [ptáci a skla](#)
- [mapa ptačích pastí – místa, kde umírají ptáci](#)

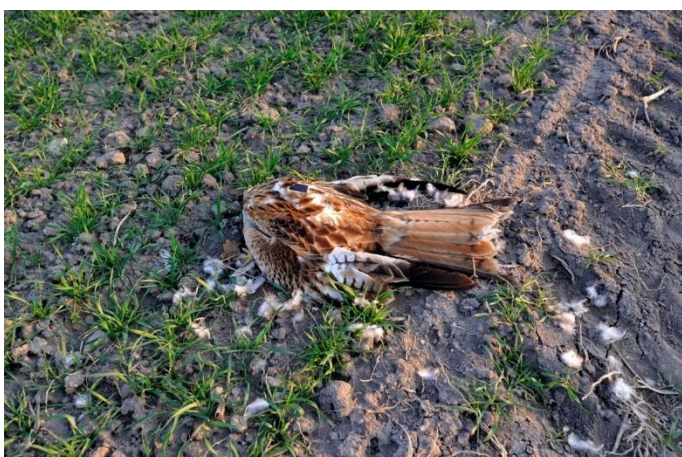
Fotogalerie:

*Orel mořský
FOTO: Tomáš Bělka*

*Orel mořský otrávený karbofuranem.
FOTO: Klára Hlubocká*

*Otrávený luňák červený
FOTO: Tomáš Bělka*

*Sýček obecný po srážce s autem
FOTO: Martin Šálek*

*Otrávený samec motáka pochopa
FOTO: Klára Hlubocká*

*Káně lesní
FOTO: Klára Hlubocká*

*Káně lesní
FOTO: Tomáš Bělka*

*Dravec zabítý elektrickým výbojem na sloupu vysokého napětí
FOTO: Vlasta Škopíková*

*Uhynulý dravec pod sloupem VN
FOTO: Vlasta Škopíková*